

L. 1883 je bil Josip Levičnik, župan in učitelj v Železnikih, poslavljen s srebrnim zaslužnim križem s krono, in v vsem slovstvenem delovanju sploh ni imel skoro nobenih sitnosti. Vendar — kakor zlato in srebro v ognju, tako se pravi rodoljub potrditi mora v borbi, v poniževanju. Nasprotovati se mu je jelo, kadar je preslavljal spomin ranjkega Gr. Riharja. „Levičnik stekel si je že takrat, ko so bili slovenski skladatelji umetniki še redko sejani, na polji slovenske glasbe mnogo zaslug (cf. P. pl. Radics: Frau Musica in Krain). . . Po smrti Riharjevej podal je Slovencem v Mohorjevem Koledarju živopis tega mojstra ter mu pel v istem spisu pa tudi drugje slavo. Zaradi tega jeli so ga tisti, katerim Rihar s svojimi skladbami ni bil po godu, črtiti, kar je Levičnika tako užalilo, da ne pošilja več svojih skladeb v svet, če tudi je še na polju glasbe vrlo delaven, ampak hrani jih v rokopisih, katere bode zapustil svojim milim in dragim v spomin. Dal Bog, da se to še dolgo ne zgodi, in da bi se istega spomina mogli tudi mi veseliti“, piše Fr. Rákuša (Vid. Slov. petje v pret. dobah l. 1890 str. 161).

Pisal je poročilo o učiteljski konferenciji za Kranjski šolski okraj l. 1883 ter na koncu pristavil: „Pogrešali smo, žalibog,

letos prijaznosti in vzajemnosti, ki je prejšnja leta vladala v našem okraju. Kdo je temu kriv, nočemo vsaj za zdaj na drobno razpravljati. Kdor se misli odlikovati s tem, da se je nemir mej sobrati, pač bolj modro stori, ako si poišče drug kraj za svoje nečastno delovanje. Svet je velik, naše prijateljstvo pa tudi še vedno tako veliko, da mu bodemo iz dna srca voščili: Srečen pot (Tov. str. 256)!“ — Za to ga je poprijel nekdo v „Slov. Narodu“ o knjižnični zadevi in o konferenčni razpravi sami. Temu kritikarju odgovarja Levičnik v Tovarišu (str. 318—9), češ, komur je za to zadevo kaj mar, naj oba spisa bere in sodi! Vendar pa pravi: „Res, človek se stára; mlajše moči vedó zdaj take reči bolje obdelovati; — torej naj bo pa prihodnje leto g. kritikar prevzel poročilo o naše konferenci, ter pokazal nam bolj na drobno, kako naj se v novi dobi izgotovljujejo taki spisi“. — Zelo neprijetno vojsko je imel v domačih rečéh (Vid. Sl. Narod, Slovenec, Jurij's pušo, pa Novice l. 1885—6: V moj zagovor in obrambo str. 258 do 839). V takih borbah treba je, da se resnica prav spozná, čuti oba zvona. Kdor vendar je delal in še dela po vésti ter ljubi pravico in resnico, tolaži se lahko z rekom pesnikovim, da taka je bila vedno osoda slavnih možakov, da jim slovélo imé, ko jih zagrnil je grob.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

XI.

O pouku v ženskih ročnih delih.

Gledé na pouk objavlja vis. c. kr. deželni šolski svét nastopni razpis:

Z. 924.

Das hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht hat aus Anlass der Wahrnehmung, dass an vielen Schulen Krains der für die Erziehung und den Unterricht der Mädchen so wichtige Unterricht in den weiblichen Handarbeiten gar nicht

ertheilt wird und das eine verhältnismässig sehr geringe Anzahl von Lehrerinnen, welche die für diesen Lehrgegenstand erforderliche Lehrbefähigungsprüfung bestanden haben, im Lande wirken, mit dem Erlasse vom 14. Mai 1891 Z. 8611 angeordnet, diesem Unterrichtszweige eine erhöhte Aufmerksamkeit zuzuwenden.

Hievon wird der k. k. Bezirksschulrath mit der Aufforderung in Kenntniss gesetzt, auf die thunlichste Erweiterung des

fraglichen Unterrichtetes im Bezirke entsprechend Einfluss zu nehmen und über das verfügte seinerzeit zu berichten.

Laibach, am 20. Mai 1891.

Für den k. k. Landespräsidenten:

A. Schemerl.

An die sämmtlichen k. k. Bezirksschulrätthe in Krain.

Književnost.

Lansko leto smo na tem mestu skušali vzbuditi pozornost učiteljskih krogov na delovanje »Muzejskega društva za Kranjsko« in rekli, da se to društvo ravno sedaj preraja v narodno društvo. To se je deloma že obistinilo, ker letos nas je prvokrat razveselilo tu s slovenskim snopičem svojih »Izveštij«. Ta 86 strani obsegajoči prvi letnik prinaša tri sestavke iz spretnega peresa g. deželnega arhivarja Antona Koblarja. Prvi slove »Drobtinice iz fur-lanskih arhivov« in podaja premnogo zanimivih beležek o kranjskih župnijah, ki bodo izvestno zamašile marsikatero luknjo v cerkveni zgodovini kranjski. Drugemu članku je naslov »O človeški kugi na Kranjskem«. V njem našteva g. pisatelj vse znane kuge in njih silovitost. Posebno zanimivo je čitati, kaka sredstva so oblastva zapovedovala proti kugi in kako so se tedanji zdravniki vedli proti toli nevarni morilki. Najzanimivejši pa je tretji članek »Loško go-podstvo frižinskih škofov«, v katerem je pojasnjena skoro vsa zgodovina loškega okraja. Na podlagi urbarjev se primerjajo posestva in zemljišča iz let 1291. in 1584. s sedanjinimi, tako da se lahko spozna, koliko kmetij je na novo postalo, deloma vsled trebljenja gozdov, deloma vsled razkosovanja zemljišč. Posebno važen je ta spis zato, ker pojasnjuje mnogo krajno ime, ki sedaj že ni več v navadi in se nikjer več ne čita, tako da je celo učeni Zahn take kraje, ki se nahajajo v Poljanski dolini, daleč okoli po vsem Kranjskem iskal.

V nemškem snopiču muzejskih izveštij se nahaja najpoprej spis učitelja in dopisovatelja osrednjega

poverenstva za umetniške in zgodovinske spomenike, Ivana Črnologarja o nekaterih zgodovinskih cerkvenih zgradbah po Dolenskem. Profesor Wolsegger nadaljuje potem svoj prepis kočevskega urbarja. V manjših spisih pripoveduje profesor Rutar, kako so se Kranjci l. 1529. pred Zagrebom bojevali. Isti podaja nekaj regist iz grofovskega arhiva v Vipavi in oceno Kronsovega spisa »Die deutsche Besiedlung der österreichischen Alpenländer«. V dodatkih popravlja nekatera napačna Dimičeva tolmačenja krajnih imen ljubljanske in loške okolice (Dinitz, Der Luegger alt Lehnbuch, Mittheilungen des Musealvereins l. Jahrgang).

V drugem, prirodznanskem oddelku muzejskih izveštij se nahaja nadaljevanje prof. Vossa razprave *Mycologia Carniolica*, t. j. opis vseh do sedaj znanih gliv na Kranjskem. Za tem podaja naš rojak prof. F. Seidl v Gorici korenito razpravo o podnebju na Kranjskem, ki se bode v prihodnjem letniku nadaljevala.

Kakor je iz tega pregleda razvidno, izpolnilo je »muzejsko društvo za Kranjsko« tudi letos svojo nalogo prav dobro. Obdelovalcev raznih strani kranjskega domoznanstva mu ne manjka, le gnotne podpore dobiva premalo od posameznikov. Čim več udov pristopi društvu in ga podpre s svojo letnino, tem bolj bode razširilo svoje delovanje in tem obširnejše spise bodo prinašala »njega izvestja«.

S. R.

Naši dopisi.

Iz državnega zbora.*) (Govor gospoda državnega poslanca Fr. Robič-a v seji dne 2. mal. srpana 1891.)

Izprosil sem si besedo, da povem na kratko nekoliko o učiteljskih in ljudskih šolah; z ozirom na politični položaj pa se vender nočem spuščati v razgovor o načelnih vprašanjih, dasi bi se pač lahko pri tem preiskavalo, je-li bilo dobro in opravičeno, da se je pri preustrojevanji naših ljudskih šol vse obstoječe prekucnilo, ne pa postopalo počasi, korak

za korakom. Resnica je, da je uprava mnogo pre-sestavljena. Krajni, okrajni, deželni šolski svet, kakšen upravni stroj!

V mestih z lastnimi statuti, kjer sta združena krajni in okrajni šolski svet, je že bolje, na deželi pa potujejo listine od krajnega do okrajnega, od okrajnega do deželnega šolskega sveta, časi tudi do ministerstva; poleg tega pa je še poprašati tu in tam konsistorij ali se ozirati na občine v šolane k dotični šoli in zahtevati poročil od šolskih vodstev. Večino teh pisem dobiva okrajni šolski nadzoruk v roke, poleg

*) Po »Popotniku«.